

Чак и независно од оног пословичног лонца у коме такви почесто завршавају, има нечег дубоко фрустрирајућег и незахвалног у улози петла који прерано закукуриче. Наиме, у часу док то чините, ви објективно нервирате успавану и тиху већину, ризикујете неразумевање, љутњу и санкције оних које трзате из слатког сна и догматског дремежа – док после извесног времена та „страшна“ истина о којој сте трубили постаје готово опште место и више нико не схвата што се око тако једне ноторне ствари уопште дизала толика галама.

Управо у тој незахвалној улози налази се моја маленкост када је реч о садашњем тренутку и српским „евро“ интеграцијама (о оним „атлантским“ више речи неки други пут). С једне стране, чак и провладини истраживачи данас констатују да у Србији Евро-ентузијазам полако сплашњава. С друге стране, ЕУ се суочава са сопственим економским и политичким проблемима и тамошња јавност, поготово у Немачкој која се ту ипак највише пита, нимало није заинтересована за даља проширења. Напокон, за већинску Србију, дубоко сам убеђен, та прича је суштински мање-више завршена оног часа када је Србија стављена на белу шенген листу. Да може слободно да путује кад хоће и кад има пара, и да не мора да чека у понижавајућим редовима за визе, то је отприлике оно што је била суштина српског еврофилства и након чега су интерес и ентузијазам већине грађана у погледу евро-интеграција почели полако али сигурно да опадају. Најзад, већ улазак Румуније и Бугарске је учинио да ЕУ у српским очима изгуби много од свог ексклузивитета, а када се тамо нађе још и Хрватска, Срби ће интерес за Унију драматично изгубити и неће га више моћи одржати чак ни мит о „претприступним фондовима“ и парама које тамо само чекају на нас. (Нешто новца ту, додуше, заиста постоји, али је он далеко мањи и далеко теже доступан него што се то представља у круговима овдашњих евро-пропагандиста.)

С једне стране, чак и провладини истраживачи данас констатују да у Србији Евро-ентузијазам полако сплашњава. С друге стране, ЕУ се суочава са сопственим економским и политичким проблемима.

Могао бих сада да сеирим, ликујем и подсећам на свој „двоструки евроскептицизам“, цитирам своје изјаве о томе да је актуелна српска ЕУ-форија „широка, али плитка“ и шта сам све говорио о политици „дулог колосека“ српских власти. И у том контексту на

наслове типа „Ни Косово, ни Европа“, „У се, и у своје кљусе“ и сличне, којима сам, у време кулминације српског евро-фанатизма, безуспешно покушавао да хладим главе локалних еврофила. Елем, ако је икада и било неке дилеме, данас је више него јасно да Косово и српске евро-интеграције нису одвојени процеси и да никада то нису били, и да нас у ЕУ нас неће припустити све док, макар и без формалног признања, не решимо проблем „добросуседских односа“ са Косовом – а вероватно ни тада.

Правде ради, морам признати да су, макар по питању „двоструких колосека“, на истој линији са мном биле и неке колеге (Владимир Тодорић, Душан Павловић, као и добар део ЛДП-интелигенције), са којима сам се иначе ретко слагао у било чему. Наравно, наша сагласност је завршавала на констатацији о неодрживости владајуће политике оличене у мантри „И Косово и ЕУ“, а разлике су биле и остале поводом реалне алтернативе овој немогућој политици. Поменута школа мишљења каже да је инсистирање, макар и формално, на суверенитету и територијалном интегритету (читај, непризнавање независности Косова) камен око врата модерне Србије, па и њеног европског пута. И да би, само када бисмо се тог камена ослободили, све остало ишло лакше, ако већ не и само од себе.

Владајућа коалиција је, међутим, имала идеју која би се, теоријски, могла назвати „дијалектичком“, али која у реализацији и реал-политичкој пракси неодољиво наликује на најобичније српско „муљање“.

Владајућа коалиција је, међутим, имала идеју која би се, теоријски, могла назвати „дијалектичком“, али која у реализацији и реал-политичкој пракси неодољиво наликује на најобичније српско „муљање“. Рећи ћемо како „никада, али, никада“ нећемо признати Косово (ни формално, ни фактички) и истовремено ћемо говорити и да Европа нема алтернативу. И при томе ћемо се правити и понашати као да те две ствари немају никакве везе, иако нас и здрав разум и домаћи аналитичари и стране дипломате непрестано уверавају у супротно. Рекох, теоретски, односно, књишко-кабинетски гледано, та ствар може да функционише. Зашто бисмо само ми чланство у Унији морали да плаћамо болним политичким уступцима и пристанком на отцепљење дела сопствене територије? И зашто би се они љутили на нас због тога што колико-толико инсистирамо на свом ставу и свом територијалном интегритету, ако се већ ми не љутимо на њих због тога што нам тај интегритет угрожавају и, упркос томе, хоћемо да се са њима дружимо и да им се придружимо?

То се у српском дипломатском новоговору зове „изоловање разлика“ и „слагање да се не

слажемо“ и на тој платформи је српска спољна политика, све до оне фаталне Тадићеве вечере код Кетрин Ештон, релативно добро жонглирала и балансирао између свих оних својих спољнополитичких „стубова“ и „приоритета“. Званично се радило на приближавању Унији, Русија била проглашена за „најважнијег спољнополитичког партнера и пријатеља Србије“, отварало се према Кини, спречавана су нова признања косовске независности, активно се радило са покретом несврстаних.

Дакле, када би (наглашавам ово „када“) та политика имала икакве шансе, онда она не би могла изгледати много другачије од тога како је изгледала до овога лета и како ју је, у стилу „мало лево, па десно“, до пресуде МСП и одустајања од сопствене резолуције у Генералној скупштини, спроводио тандем Јеремић–Тадић. Али проблем управо и јесте у томе што та политика, дугорочно гледано, нема перспективе, односно што јој ни међународно окружење ни унутрашња политичка динамика ту шансу неће пружити. А она сама није показала да има капацитета да се за ту шансу трајно избори – ако јој је до тога уопште и било стало.

Зато је могуће само повремено потискивање једног на уштрб другог приоритета. Могуће је привремено самозаваравање и заваравање јавности и ових или оних „партнера“. Али од тога дугорочно нема готово никакве користи, сем као краткотрајни спољнополитички предах, да се узме ваздух, направи стратегија и, евентуално, сакупи снага за неки озбиљнији заокрет.

Није могуће бранити чак ни минимум националних и државних интереса и бити на линији онога што од Србије данас траже и очекују у Бриселу, Вашингтону, Лондону, Паризу... (Што не значи ни да се у Москви Путин и Медведев баш свако јутро буде са питањем – „шта ли бисмо данас добро могли да учинимо за Србе и Србију“!?)

Не мора се то, можда, баш тако гласно рећи. Али се мора у себи и са собом рашчистити. Није могуће бранити чак ни минимум националних и државних интереса и бити на линији онога што од Србије данас траже и очекују у Бриселу, Вашингтону, Лондону, Паризу... (Што не значи ни да се у Москви Путин и Медведев баш свако јутро буде са питањем – „шта ли бисмо данас добро могли да учинимо за Србе и Србију“!?) И уопште се ту не ради само о Косову, него и свим другим актуелним српским интересним чвориштима: од Републике Српске и Црне Горе, до Санџака и Војводине. Од Србије се тражи и очекује пуна „кооперативност“, у преводу, апсолутна капитулација, при чему се, евентуално, као врховни израз милосрђа и добре воље, домаћим актерима допушта да они ту капитулацију сопственој јавности представе као „победу“ или „разуман компромис“.

Западна политика и западно јавно мњење имају своју увелико заковану слику догађаја на екс-ју простору, имају своје схватање кривице за рат и злочине, укључујући ту и бомбардовање 1999, и немају намеру, а ни разлога, да од тог виђења одустају. А посебна је прича то што је таква слика данас увелико интериоризована и од доброг дела српске јавности, при чему су неки овдашњи медијски и политички посленици својевремено такође доста допринели њеном настајању и ширењу.

Било како било, рекох, Србији је у том делу света намењена улога нацистичке Немачке после Другог светског рата, једино што сада на другој страни нема комунистичке опасности и великог руског медведа у експанзији, па нема ни потребе да се у пораженог балканског непријатеља нешто нарочито улаже, да се мази и да му се олакшава живот. У црно-белој визури западних пропагандиста, Сребреница је постала симболички оператор за Аушвиц. Милошевићу је намењена улога Хитлера, Младићу Ајхмана – а Тадићу Вилија Бранта. Па, ко се у ту слику уклопи, уклопио се. А ко не – утолико горе по чињенице. И по њега.

Није овде реч о томе да се шири било каква ксенофобија и параноја. Али је неопходно ослободити се што пре актуелног, нереално идиличног погледа на свет и међународне односе (са елементима мазохизма и аутошовинизма), који је настао у Београду током деведесетих као реакција опозиционе јавности на параноју и пропаганду тадашњег режима. Изгледа да су неки тадашњи опозиционари сувише буквално схватили оно својевремено носаче застава западних земаља током протестних шетњи у Београду. Не, тамо у Бриселу нам не седе никакви „пријатељи“, мада, разуме се, има више или мање наклоњених. Понајмање су нам то Кетрин Ештон, Јелко Кацин, Дорис Пак, разни „високи представници“ и остала бриселска политичка менаџерија. Не треба се због тога жалити, кукати и нарицати над судбином. Али, исто тако, не треба ни као птица додо пасивно стајати и гледати док те лове и истребљују.

Србији је у том делу света намењена улога нацистичке Немачке после Другог светског рата. У црно-белој визури западних пропагандиста, Сребреница је постала симболички оператор за Аушвиц. Милошевићу је намењена улога Хитлера, Младићу Ајхмана – а Тадићу Вилија Бранта.

Најзад, треба се присетити да су и наши некадашњи државни и историјски узлети били такође омогућени склопом некаквих околности и детерминисани ширим констелацијама снага и односа између великих сила. Али то се у романтизованом националном сећању углавном потискује у други план и све ставља у заслугу само сопственом херојству, мудрости и историјском позвању. Отприлике као и у фудбалу (још је свеже сећање на последње светско првенство и изјаве селектора Антића), када се успеси приписују нашој доброј игри и тактици, а порази објашњавају недостатком спортске среће и судијским неправдама.

Дакле, да, треба заиста имати и „спортске“ среће. Али треба имати и људе способне да те срећне околности и евентуалну прилику препознају и искористе. Али шта рећи о народу и његовим вођама који су се за мање од две деценије два пута укрцавали у погрешан историјски вагон и који су појурили за „златним птицама“ необољшевичког социјализма (крајем осамдесетих) и неолибералне глобализације (почетком двехиљадитих) управо у тренутку када су оне полако нестајале са историјског хоризонта? Е, за то нам Кушнер, Кацин, Пакова и остали заиста нису криви.

Уместо закључка

У животу и у политици ретко се дешавају (мада их има) ствари које су баш сасвим непоправљиве. Али је исто тако најчешће пука илузија да се можете провући без икакве штете и плаћања цене за пропуштене прилике и почињене грешке. У конкретном, српском случају то значи да се не може понашати као да није било погрешних избора из `88, `91. и 2000/2001. године (на страну што би ово, по некима, могло да крене са 1918, `41, `45, `48...). И да се сада можемо напросто вратити тамо где смо, наводно, историјски „скренули“ и наставити као да није ништа било. Али се, свеједно, мора подвући црта и направити салдо, ма како болан и неповољан био. И, што је још важније, мора се направити план средњорочног опстанка и дугорочног развоја земље на реалистичној агенди која се више неће само ослањати на чланство у ЕУ као алфу и омегу. Србија тог плана сада нема и, што је најгоре, на њему се и не ради, него се све своди на то да се само некако што пре укрцамо у тај ЕУ воз, па ће проблеми нестати сами од себе. А неће нестати. Уосталом, погледајте само данашњу Румунију и Бугарску. Погледајте проблеме са којима се суочавају многе земље евро-зоне, укључујући и оне које су годинама навођене као узор за пример. Погледајте како се идеја ЕУ круни и девалвира широм Европе под теретом растуће бирократизације, одсуства солидарности и оживљавања националних страсти и регионалних анимозитета.

Погледајте данашњу Румунију и Бугарску. Погледајте проблеме са којима се суочавају многе земље евро-зоне. Погледајте како се идеја ЕУ круни и девалвира широм Европе под теретом растуће бирократизације, одсуства солидарности и оживљавања националних страсти и регионалних анимозитета.

Дакле, заборавимо на одређено време ЕУ и не очекујмо помоћ од некога ко тренутно има и превише сопствених проблема, а ми смо му, што је и нормално, (прет)последња рупа на свирали. Треба нам алтернативни план, стратегија и визија. И друго, треба нам самопоуздање које смо у међувремену изгубили. И треба нам елементарни патриотизам као подразумевана и неопходна база државног и националног опоравка. А њега нема без суверене демократије, самосталног државног апарата, без родољубиве елите и без трудољубивог народа. А ви сад видите (претпостављам да ћемо се макар у овоме сви сложити, без обзира на то где стављамо акценат) шта нам је све од побројаног – дакле, демократија, државни апарат, елита и народ – у горем, беднијем и безнадежнијем стању.

С тим да ја такво стање видим као изазов и задатак, а не као изговор и алиби за нечињење, апатију и резигнацију.